

GEMEENTE RAALTE		
Kopie aan:		
Ingek.	24 APR. 2026	
Doc.nr:		
Zaak nr.:		
Bericht v. ontv.	JA	NEE

Provincie Overijssel
Luttenbergstraat 2
Postbus 10078
8000 GB Zwolle
Telefoon 038 499 88 99
www.overijssel.nl
overijsselloket@overijssel.nl
KvK 51048329
IBAN NL45 RABO 0397 3411 21

Gemeente Raalte
t.a.v. college B&W
Postbus 140
8100 AC RAALTE

Inlichtingen bij
Mevr. S. Wilttinge
Telefoon +31384998793
S.Wilttinge@overijssel.nl

Datum	Kenmerk	Zaaknummer	Pagina	Bijlagen	Uw brief	Uw kenmerk
21.04.2026	D2026-04-004630	2026-011301	1 van 2	2		

Onderwerp: Totaalbeeld Interbestuurlijk Toezicht 2026 gemeente Raalte

Geacht college,

Wij sturen u hierbij het Totaalbeeld Interbestuurlijk Toezicht (IBT) van uw gemeente. Gedeputeerde Staten hebben dit vastgesteld op 21 april 2026. U vindt het totaalbeeld in bijlage 1.

Context

De provincie heeft een wettelijke taak om toezicht te houden op gemeenten. Wij willen dit toezicht uitvoeren in samenwerking met de Overijsselse gemeenten. Dit is ook afgesproken in de Overijsselse Bestuursovereenkomst IBT.

Het totaalbeeld bestaat uit zes domeinen: Financiën, Omgevingsrecht VTH, Ruimtelijke Ordening, Informatie- en archiefbeheer, Huisvesting Statushouders en Erfgoed.

De toetsing gebeurt op basis van het IBT-kader. Dit kader en de totaalbeelden zijn te vinden op onze website: [Interbestuurlijk toezicht per gemeente - Provincie Overijssel](#).

In bijlage 2 vindt u een overzicht van de ontwikkelingen per domein.

Totaalbeeld IBT 2026

De bevindingen per domein vormen samen het totaalbeeld. Deze bevindingen zijn ambtelijk afgestemd en besproken met uw IBT-coördinator.

Het totaalbeeld van uw gemeente is groen.

In het totaalbeeld vindt u een toelichting op de uitkomsten per domein.

Rol van de gemeenteraad

In de bestuursovereenkomst is afgesproken dat gemeenten het totaalbeeld opnemen in de planning en control-cyclus. Het college informeert de gemeenteraad over het Totaalbeeld IBT, zodat de raad zijn rol op een goede manier kan vervullen.

De provincie zorgt daarnaast voor een actuele [digitale viewer](#) met informatie over de totaalbeelden van alle gemeenten. Deze viewer biedt achtergrondinformatie en laat ontwikkelingen over meerdere jaren zien.

TIAAN 21/03/2026	
2026-011301	

Neem gerust contact met ons op als u nog vragen heeft

Heeft u vragen? Neemt u dan gerust contact op via de contactgegevens vermeld in het briefhoofd onder *Inlichtingen bij*. Schrijft u ons een brief of e-mail? Behandel dan één onderwerp per brief of e-mail. Wilt u ook het zaaknummer 2026-011301 vermelden? Op die manier kunnen wij sneller op uw vraag of opmerking reageren.

Gedeputeerde Staten van Overijssel,

voorzitter, A.P. Heidema

secretaris, N. Versteeg

Totaalbeeld Interbestuurlijk Toezicht Raalte 2026

Totaalbeeld 2026: Groen					
Financiën	Omgevingsrecht VTH	Ruimtelijke ordening	Informatie- en archiefbeheer	Huisvesting statushouders	Erfgoed
Groen	Groen	Groen	Groen	Groen	Groen

Motivering totaalbeeld

Algemeen

De provincie heeft de wettelijke taak om toezicht te houden op de uitvoering van gemeentelijke medebewindstaken. In Overijssel doen we dat vanuit het uitgangspunt van **partnerschap**, zoals vastgelegd in de herziene Overijsselse Bestuursovereenkomst IBT (2022). Provincie en gemeenten werken samen aan een sterke kwaliteit van het openbaar bestuur, ieder vanuit de eigen rol, verantwoordelijkheid en bevoegdheden.

Beoordelingskader IBT

De beoordeling is gebaseerd op het geactualiseerde IBT-beoordelingskader dat, na afstemming met de gemeenten, in december 2025 door Gedeputeerde Staten is vastgesteld. Het interbestuurlijk toezicht in Overijssel omvat de domeinen: Financiën, Omgevingsrecht VTH, Ruimtelijke Ordening (voorheen Wro), Informatie- en archiefbeheer, Huisvesting statushouders en Erfgoed.

Voor Financiën betreft het toezicht op de begroting; voor de overige domeinen gaat het om toezicht op de uitvoering van gemeentelijke medebewindstaken. Voor de oranje en rode domeinen voert de provincie het inhoudelijke gesprek met de gemeente over de gesignaleerde risico's en mogelijke verbeteringen.

Vanaf 2026 gaan we met gemeenten in gesprek om samen het interbestuurlijk toezicht op Erfgoed verder te verdiepen, waarbij de kwaliteit van gemeentelijke erfgoedzorg in de praktijk meer aandacht zal krijgen.

Totaalbeeld gemeente Raalte: Groen

De bevindingen op de afzonderlijke domeinen vormen samen het integrale totaalbeeld. Dit totaalbeeld is het gewogen gemiddelde van de zes domeinen. Voor 2026 kleurt het totaalbeeld groen, net als in 2024 en 2025.

De kleur heeft een **signaalfunctie**. Een oranje of rode kleur betekent dat de provincie risico's ziet die aandacht vragen. Conform de Bestuursovereenkomst IBT en het beoordelingskader gaat de provincie hierover in gesprek met de gemeente.

Beelden op de afzonderlijke domeinen

De domeinen **Financiën, Omgevingsrecht VTH, Ruimtelijke Ordening, Informatie-Archiefbeheer, Huisvesting Statushouders en Erfgoed** kleuren groen. Daarmee zijn alle toezichtsdomeinen groen. De gemeente voldoet op deze domeinen aan de criteria uit het beoordelingskader. Dit is een mooi resultaat.

Voor het domein **VTH** is in 2025 is reality check uitgevoerd naar de actualiteit van omgevingsvergunningen. De uitkomsten laten zien dat het inzicht in de actualiteit en de opvolging van (wettelijk) benodigde actualisaties beperkt is. Dit is meegenomen in het beeld voor Omgevingsrecht VTH en opgenomen als verbeterpunt voor 2026

Totaalbeeld IBT

Domein	Beoordeling en onderbouwing door GS	Beeld	Toezichtregime
Financiën	Beoordeling Uw gemeente blijft onder het repressieve toezicht (reguliere toezicht) vallen. U kunt uw begroting 2026 zonder onze goedkeuring uitvoeren. Uw begroting 2026 is structureel en reëel in evenwicht. De structurele baten in uw begroting zijn voldoende om de structurele lasten te dekken. Daarnaast vinden wij dat uw raming voldoende realistisch is. U voldoet hiermee aan de wettelijke criteria. Daarnaast is het u ook gelukt om een structureel en reëel sluitende meerjarenraming op te stellen. Context De gemeente Raalte kleurde de afgelopen jaren oranje voor het IBT. De gemeente was in 2025 oranje omdat de gemeente taakstellingen had opgenomen die niet voldoende waren onderbouwd. Bij de begroting 2026 waren deze taakstellingen concreet ingevuld. Daarom kleurt de gemeente voor 2026 groen. De jaarrekening 2024 sluit met een positief saldo veroorzaakt door met name incidentele voordelen zoals niet uitgevoerde werkzaamheden en een hogere uitkering voor de opvang van Oekraïense vluchtelingen. De gemeente neemt maatregelen om de lasten op het sociaal domein te beheersen met behulp van de uitkomsten van een onderzoek door bureau Berenschot. De gemeente verwacht in 2026 een deel van de maatregelen te realiseren. Daarnaast zijn er aanvullende maatregelen vastgesteld bij de begroting 2026. De vastgestelde maatregelen vragen om een zorgvuldige monitoring om bij te kunnen sturen wanneer deze niet volgens planning drelgen te worden gerealiseerd. De gemeente heeft, veel eenmalig, nieuw beleid opgenomen in de raming wat wordt gedekt met eigen vermogen. Dit nieuwe beleid draagt bij aan de realisatie van 'de drie grote opgaven' (groeiopgave, opgave leefbare dorpen en wijken en opgave toekomstbestendig buitengebied). Om planning en realisatie meer in balans te brengen heeft de gemeente maatregelen doorgevoerd met betrekking tot de investeringsbudgetten. Concreet neemt de gemeente pas investeringen op wanneer hiervoor een concreet plan is vastgesteld, waardoor de investeringsplanning realistischer wordt. Dit vinden wij een positieve ontwikkeling. Het saldo in 2025 is verbeterd ten opzichte van de primitieve begroting. Dit komt vooral door de ontwikkelingen in het gemeentefonds. De verwachting is dat het positieve structurele saldo daarmee groter wordt en het incidentele nadelige saldo kleiner. De gemeente heeft voldoende weerstandsvermogen om haar risico's op te vangen. Dit neemt af door de inzet voor eenmalig nieuw beleid. De gemeente heeft stappen gezet door taakstellingen concreet in te vullen. Dit is een belangrijke reden dat de gemeente verkleurt van oranje naar groen. Toelichting beoordeling Wij hebben geconstateerd dat: • U een sluitende begroting 2026 heeft vastgesteld. Om dit te bereiken heeft u ombuigingen of bezuinigingen opgenomen in de raming. Wij zien de voortgang van deze ombuigingen graag terug in de volgende P&C documenten zodat u en wij de realisatie goed kunnen volgen.	Groen	1. Geraamde uitgaven en inkomsten structureel en reëel in evenwicht en, 2. Uit meerjarenbegroting is aannemelijk dat dit evenwicht wordt gecontinueerd en, 3. Er is, voor zover bekend, geen sprake van bestuurlijke relevante onderwerpen die de financiële positie substantieel nadelig kunnen beïnvloeden. Hierbij kan gedacht worden aan de jaarrekening, het weerstandsvermogen, de grondexploitatie of andere onderwerpen. Intensiteit toezicht: laag • Begroting vergt geen goedkeuring. • Regulier ambtelijk en bestuurlijk contact (≤ 2 x per jaar). • Monitoren begrotingswijzigingen. • Themaonderzoeken. • Onderzoek programmarekening met accountantsverslag. • Opvragen nota's deelonderwerpen financiële positie.

Domein	Beoordeling en onderbouwing door GS	Beeld	Toezichtregime
	U achterstallig onderhoud heeft op het kapitaalgoed wegenonderhoud. We vinden het positief dat u hier (deels) in beleid en financiën in uw begroting op anticipeert. Daarmee wilt u het restant van de achterstanden dekken. We gaan ervan uit dat u ervoor zorgt dat uw raming is aangepast aan actuele plannen, waardoor achterstanden in de toekomst worden vermeden.		
Omgevingsrecht VTH	Beoordeling 2026 Op basis van de uitgevoerde toetsing van IBT op het domein Omgevingsrecht VTH, de onderlinge samenhang van de documenten en de voortgangs- gesprekken, is het kleurbeeld voor de gemeente Raalte groen. Verbeterpunten vorig jaar De gemeente is met de verbeterpunten uit het beeld 2025 aan de slag gegaan. Beleidskader De gemeente Raalte heeft in december 2025 VTH-beleid voor de thuishaken vastgesteld. Dit VTH-beleid bevat onder andere een probleemanalyse, strategieën en meer jaren doelstellingen. Daarnaast bevat dit beleid ook uitvoeringsbeleid voor Wet Kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb) en een verwijzing naar de risicoanalyse voor de taken ten aanzien van bouw en ruimtelijke ordening in het jaarlijkse uitvoeringsprogramma. Het uniforme regionale VTH-beleid voor de taken belegd bij de Omgevingsdienst IJsselland is in 2024 door Raalte vastgesteld. In dit beleidsplan zijn onder andere een probleemanalyse, strategieën en doelen opgenomen. Voor een aantal doelen is nog nadere uitwerking nodig. Voor de toezichtstaken wordt (gedeeltelijk) gewerkt met het dynamisch risico prioriterings-instrument (RPI). De toepassing van het RPI is in ontwikkeling, maar nog niet volledig inzichtelijk in de wijze waarop risico-inschattingen leiden tot prioriteiten in de toezichtplanning. Uitvoeringsprogramma Het uitvoeringsprogramma 2026 voor de thuishaken is tijdig vastgesteld. In het uitvoeringsprogramma is aangegeven welke activiteiten de gemeente wil gaan uitvoeren. Daarnaast is aangegeven op welke wijze er gewerkt aan het realiseren van de beleids- doelen. In het uitvoeringsprogramma is beschreven dat er capaciteit is om te taken uit te voeren. Daar waar in eerste instantie capaciteitstekorten zijn, is toegelicht hoe deze tekorten worden ondervangen. Het uitvoeringsprogramma 2026 voor de taken belegd bij de Omgevingsdienst Twente is tijdig vastgesteld. In het uitvoeringsprogramma is aangegeven welke activiteiten voor X worden uit- gevoerd. Daarnaast zijn grotendeels de doelstellingen uit het beleid overgenomen in het uitvoeringsprogramma. Verder wordt in het uitvoeringsprogramma aangegeven dat voor het overgrote deel wordt voldaan aan de kwaliteit criteria voor de deskundigheid gebieden belegd bij de Omgevingsdienst Twente. Uit het uitvoeringsprogramma blijkt dat voor Raalte actualisatietoetsen en actualisaties van vergunningen gepland staan. Tot slot blijkt dat er capaciteitstekorten zijn om de geplande werkzaamheden in het uitvoering-programma uit te voeren. Rapportage en evaluatie Het jaarverslag 2024 over de thuishaken is tijdig vastgesteld. In het jaarverslag geeft de gemeente inzicht in de uitgevoerde activiteiten. In het jaarverslag geeft Raalte inzicht in de realisatie van de doelen, ook van de kwaliteit	Groen	Inzicht in uitvoering en handhaving Sluitende beleids- en uitvoeringscyclus, die voldoet aan de beoordelingscriteria. Alle stappen van de cyclus zijn ingevuld. <u>Intensiteit toezicht: laag</u> - Ambtelijk gesprek bevindingen beoordeling uitvoering en handhaving: 1 à 2 keer per jaar. - Dossieronderzoek: indien specifieke omstandigheden daar aanleiding toe geven (steekproef)

Domein	Beoordeling en onderbouwing door GS	Beeld	Toezichtregime
	doelen. Daarnaast is er inzichtelijk gemaakt hoe Raalte voldoet aan de kritieke massa zoals deze is opgenomen in de kwaliteitscriteria. Het jaarverslag 2024 over de taken die bij de Omgevingsdienst IJsselland zijn belegd, is tijdig vastgesteld. Het verslag geeft inzicht in de uitgevoerde activiteiten. Inzicht in de realisatie van de voorgenomen doelen ontbreekt. Verder wordt in het jaarverslag inzicht gegeven in het voldoen aan de kwaliteitscriteria voor de taken belegd bij de Omgevingsdienst IJsselland. Hieruit blijkt dat er niet volledig wordt voldaan aan de kwaliteitscriteria. Tot slot is in het jaarverslag aangegeven dat er geen opdracht en middelen waren voor actualisatietoetsen of actualisaties van vergunningen. In 2025 heeft het IBT een reality check uitgevoerd naar de actualisatie van vergunningen. Hieruit blijkt dat een groot deel van de relevante vergunningen in de afgelopen jaren niet is geactualiseerd en dat bovendien niet inzichtelijk is welke vergunningen moeten worden geactualiseerd. Verbeterpunten Voor 2026 heeft de gemeente Raalte volgende verbeterpunten: 1. Werk aan de verdere ontwikkeling van indicatoren en streefwaarden voor de gestelde doelen in het uniforme regionale VTH-beleid en maak de realisatie hiervan inzichtelijk in het jaarverslag 2025. 2. Zet in 2026 vervolgstappen om de inzet van het regionale dynamisch risico prioriterings-instrument (RPI) verder te concretiseren en te implementeren, zodat inzichtelijk wordt hoe RPI-uitkomsten de toezichtplanning sturen. 3. Zorg voor inzicht in de actualiteit van de relevante vergunningen die bij de Omgevingsdienst zijn belegd en actualiseer deze, waar nodig, volgens de wettelijk vastgestelde termijnen.		
Ruimtelijke ordening	De gemeente heeft een omgevingsvisie uit 2019 en deze gekoppeld aan DSO. Verder zijn groeibeelden ontwikkeld en een perspectief landelijk gebied, waaruit verdere programma's conform Omgevingswet worden ontwikkeld. Voor de kern Luttenberg wordt in maart 2026 het concept van het gemeentelijke nieuwe omgevingsplan gepubliceerd op de pré omgeving van het DSO. Zij verwachten deze wijziging in juni als ontwerp ter inzage te leggen (met vaststelling rond oktober 2026). Het gaat om een casco aan regels die zien op gebruiksactiviteiten, bouwactiviteiten en aanlegactiviteiten. Dit casco wordt gebruik voor de verdere gefaseerde ontwikkeling van één omgevingsplan voor Raalte. De gemeenteraad van Raalte heeft hiervoor in februari 2026 een plan van aanpak vastgesteld. Vanaf september 2026 begint de gemeente met de volgende fase, het wijzigen van het omgevingsplan voor alle kleine kernen en de woonwijken van Heino en Raalte.	Groen	<i>Intensiteit toezicht: laag</i> • Ambtelijk contact: 1 à 2 keer per jaar. • Kennisgevingsbrief van GS: situatie is conform de eisen. • Steekproef eens per 3 à 4 jaar.
Informatie- en archiefbeheer	Algemeen Het beeld van de gemeente Raalte over 2025 is gebaseerd op het <i>Verantwoordingsverslag informatiehuishouding 2025 gemeente Raalte</i> dat op 13 januari 2026 is vastgesteld door B&W en ter kennisneming is verstuurd aan de gemeenteraad. Hiermee voldoet Raalte aan de informatie-afspraken in het kader van het IBT. Oordeel Het informatie- en archiefbeheer is grotendeels op orde. De gemeente neemt aandachtspunten ter harte en werkt aan verbetering van de informatie huishouding. De grip op het	Groen	Zorg voor en beheer van archief op orde <i>Intensiteit toezicht: laag</i> Frequentie algemeen inspectie bezoek: eens per 3 jaar. Jaarlijks door zorgdrager vastgestelde horizontale verslaglegging via KPI's of

Domein	Beoordeling en onderbouwing door GS	Beeld	Toezichtregime
	informatie- en archiefbeheer neemt hierdoor toe. Op basis van het toetsingskader leidt dit tot de kleur groen. Digitaal werken In <i>Dimpact</i>-verband werkt de gemeente Raalte mee aan het project <i>PodiumD</i> dat het zaak systeem <i>e-Suite</i> moet vervangen door een systeem dat is gebaseerd op de <i>Common Ground</i> architectuur. Dit nieuwe systeem zou volgens de huidige planning in 2027 gereed moeten zijn. Door beperkte personele capaciteit zijn er in het verleden achterstanden ontstaan in de vernietiging van digitale archief bescheiden. Deze zijn vrijwel ingelopen. Afronding is voorzien in 2026. Duurzame toegankelijkheid De gemeente Raalte werkt op meerdere vlakken aan het verbeteren van de duurzame toegankelijkheid (DUTO). Voor de documenten in het zaakstelsysteem wordt dit bereikt door het versterken van de zaaktypencatalogus en door aanschaf van I-navigator ontstaat er beter overzicht over de processen en de informatie die daarvoor wordt gebruikt. Daarbij verbetert de gemeente ook het gebruik van metadata. De afgelopen jaren heeft de gemeente haar milieudossiers, bodemdossiers en bouwvergunningen gedigitaliseerd en heeft in 2025 besloten vervanging toe te passen. Met de vernietiging van de analoge dossiers zal in 2026 worden gestart. Kwaliteitssysteem De laatste jaren is de kwaliteit van het informatiebeheer verbeterd. In 2025 is begonnen met het opstellen van een kwaliteits-plan. Samen met de implementatie van het nieuwe zaakstelsysteem <i>PodiumD</i> wordt ook de implementatie van het kwaliteitsplan vormgegeven. Dit zal komend jaar en het jaar daarop worden gerealiseerd. Overbrenging Voor het voorbereiden van de overbrenging van analoge archiefbescheiden heeft de gemeente een aanbestedingstraject gestart om de bewerking van deze bescheiden te realiseren. Zodra deze bewerking is afgerond kan worden overgebracht. Digitale overbrenging is nog niet aan de orde, omdat de gemeente pas vanaf 2036 digitaal hoeft over te brengen. De gemeente gaat in kaart brengen wat nodig is om voor te sorteren op de implementatie van een e-depot. Aandachtspunten voor 2026 • Toezicht op gemeenschappelijke regelingen uitwerken • Formele overbrenging oud archief • Implementeren van het kwaliteitsplan en start van implementatie nieuwe zaakstelsysteem		vergelijkbaar, ontvangen door gedeputeerde staten. Een groene score is uitgesloten als vastgestelde verslagen niet door gedeputeerde staten zijn ontvangen.
Huisvesting statushouders	Gemeenten krijgen per 1 januari en 1 juli een taakstelling voor het huisvesten van statushouders. De jaarlijkse IBT-beoordeling toetst of deze taakstellingen over het gehele jaar zijn gerealiseerd, inclusief eventuele voor- of achterstanden uit voorgaande jaar. De beoordeling is gebaseerd op gegevens uit het COA-taakvolgsysteem, afgestemd en waar nodig aangevuld met door de gemeente verstrekte informatie. Beoordeling: Gemeente Raalte heeft de taakstelling voor 2025 volledig gerealiseerd en sluit het IBT-jaar af met een voorsprong van 48. Op basis hiervan is het kleurbeeld IBT 2026 vastgesteld op	Groen	Voldaan aan de wettelijke taakstelling, inclusief het wegwerken van een eventuele achterstand uit vorige periode(n) <u>Intensiteit toezicht: laag</u> • Maandelijks monitoren voortgang. • Jaarlijks ambtelijk overleg provincie-gemeente. • Bij signalering dat de taakstelling mogelijk niet wordt gehaald, plant de provincie een (extra)

Domein	Beoordeling en onderbouwing door GS	Beeld	Toezichtregime
	groen. et behalen van beide halfjaarlijkse taakstellingen en het verhogen van de voorsprong uit voorgaande jaar door 33 extra personen te huisvesten is een resultaat dat, samen met de geleverde inspanningen, complimenten en waardering verdient.		ambtelijk overleg in om informatie op te vragen en te beoordelen welke acties nodig zijn om alsnog aan de taakstelling te voldoen.
Erfgoed	De gemeente Raalte kent een erfgoed verordening uit 2023. De adviescommissie is belegd bij het Oversticht. Deze heeft zes adviezen gegeven waarvan niet is afgeweken. VTH is zorgvuldig ingericht en vastgelegd in een jaarlijks programma. De archeologische verwachtingskaart is een belangrijk instrument bij ruimtelijke ontwikkelingen. Cultuurhistorische en archeologische waarden zijn in het omgevingsplan geborgd.	Groen	Voldaan aan eisen Omgevingswet: • Het hebben van een actuele gemeentelijke erfgoed verordening • Het hebben van een onafhankelijke en deskundige gemeentelijke erfgoed commissie; • Deskundige uitvoering van vergunningverlening en handhaving ten behoeve van het aanbrengen van wijzigingen aan rijksmonumenten. • Nieuwe omgevingsplannen conform de Omgevingswet. <i>Intensiteit toezicht: laag</i> • Ambtelijk gesprek bevindingen beoordeling uitvoering en handhaving: maximaal 1 keer per jaar. • Dossieronderzoek: indien specifieke omstandigheden daar aanleiding toe geven (steekproef)

Ontwikkelingen Interbestuurlijk Toezicht 2026

Het interbestuurlijk toezicht (IBT) in Overijssel richt zich op zes toezichtdomeinen. Deze domeinen zijn continu in ontwikkeling. Het is gebruikelijk om jaarlijks per domein een korte doorkijk te geven naar relevante toekomstige ontwikkelingen die van invloed kunnen zijn op het toezicht. Deze doorkijk wordt hieronder weergegeven.

Financiën

Gemeenten krijgen vanaf 2028 te maken met het zogenoemde ravijnjaar, waarin zij opnieuw worden gekort op de middelen voor de jeugdzorg. Dit volgt uit de Hervormingsagenda Jeugd. Veel gemeenten hebben hierdoor in hun begroting 2026 structurele tekorten vanaf 2028 opgenomen. Om deze tekorten op te vangen treffen gemeenten maatregelen, zoals bezuinigingen of het inzetten van reserves.

Een deel van de gemeenten verwacht dat het Rijk aanvullende middelen beschikbaar stelt. In 2025 zijn, naar aanleiding van het advies van de onafhankelijke Commissie van Ark, extra middelen toegekend. In 2027 volgt een nieuw advies van deze commissie. Daarnaast is nog onzeker hoe de herverdeling van het gemeentefonds precies zal uitpakken voor de Overijsselse gemeenten. Voor een aantal gemeenten kan dit leiden tot aanvullende bezuinigingen en mogelijk tot een lager voorzieningenniveau.

Het kabinet-Jetten (D66, VVD en CDA) trad aan op 23 februari 2026. De financiële gevolgen van het coalitieakkoord zijn verwerkt in de Voorjaarsnota 2026 en worden verder uitgewerkt in de Meicirculaire 2026.

In maart 2026 vonden de gemeenteraadsverkiezingen plaats. De coalitievorming en het opstellen van coalitieakkoorden zijn bij veel gemeenten nog in volle gang. De financiële vertaling hiervan vraagt tijd, waardoor niet alle gemeenten deze reeds konden verwerken in hun kadernota. Verwacht wordt dat in veel gemeenten sprake is van beleidsarme kadernota's, waarbij het financiële beeld pas bij de begroting volledig duidelijk wordt.

Daarnaast werken de provincies aan een uitbreiding en verduidelijking van het Gemeenschappelijk Toezichtkader gemeenten (GTK). Voorgesteld wordt om het ramen van onderuitputting voor bepaalde posten toe te staan. Ook wordt verduidelijkt dat gemeenten het surplus van de algemene reserve tijdelijk (maximaal vier jaar) mogen inzetten voor het dekken van structurele lasten voor beleidsdoelen, aanvullend op bestaande mogelijkheden. Beide voorstellen zijn nog niet definitief vastgesteld en moeten nog door Gedeputeerde Staten worden behandeld.

Voor 2026 zijn 23 van de 25 Overijsselse gemeenten erin geslaagd een structureel en reëel sluitende begroting vast te stellen. Veertien gemeenten presenteerden daarnaast ook een sluitende meerjarenraming. Negen gemeenten hebben wel een sluitende begroting, maar laten in de meerjarenraming tekorten zien. Voor deze gemeenten blijft aandacht nodig om ook in de komende jaren tot een sluitend financieel beeld te komen.

Omgevingsrecht VTH

Binnen het domein Omgevingsrecht VTH blijven diverse landelijke en regionale ontwikkelingen relevant. Landelijk wordt de versterking van het VTH-stelsel voortgezet. De nadruk ligt daarbij steeds meer op de implementatie en borging van beleid in de uitvoeringspraktijk. Visitaties van omgevingsdiensten en aandacht voor robuustheid, kwaliteit en professionaliteit van de uitvoering blijven belangrijke aandachtspunten.

Daarnaast blijft de krapte op de arbeidsmarkt een structurele uitdaging voor gemeenten en omgevingsdiensten, met gevolgen voor de beschikbaarheid en continuïteit van voldoende deskundig personeel.

De Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb) zijn inmiddels verder geland in de uitvoeringspraktijk. Grote stelselmatige problemen doen zich vooralsnog niet voor, maar verdere doorontwikkeling in planning, samenwerking en uitvoerbaarheid blijft nodig. Voor de Wkb geldt dat gemeenten nog beperkte praktijkervaring hebben en dat aandacht blijft bestaan voor de samenwerking met en de kwaliteit van kwaliteitsborgers.

In Overijssel is in de beoordeling 2026 aanvullend aandacht besteed aan de actualiteit van vergunningen waarvoor een wettelijke actualisatieplicht geldt. Ook blijft van belang in hoeverre gemeenten en omgevingsdiensten de samenhang inzichtelijk maken tussen VTH-beleid, uitvoeringsprogramma en jaarverslag, en hoe hierin sturing wordt gegeven aan doelen, prioriteiten en uitvoering.

Ruimtelijke Ordening

De Omgevingswet is op 1 januari 2024 in werking getreden.

Vertrouwde instrumenten, zoals bestemmingsplannen en diverse vergunningen en beleidsnota's, zijn vervangen of vernieuwd. Gemeenten werken onder meer met het Omgevingsplan, omgevingswaarden en buitenplanse omgevingsplanactiviteiten (BOPA's). De wet biedt meer ruimte voor integrale afweging van belangen.

Gemeenten hebben een overgangstermijn voor het vaststellen van een Omgevingsvisie. De verplichting om een Omgevingsvisie vast te stellen is bij koninklijk besluit bepaald op uiterlijk 1 januari 2027. In Overijssel zijn gemeenten volop bezig met de uitvoering van de Omgevingswet en heeft een groot aantal gemeenten inmiddels een Omgevingsvisie vastgesteld.

Erfgoed

Het toetsingskader voor het domein Erfgoed is op enkele onderdelen aangepast om aan te sluiten bij de Omgevingswet. Gemeenten worden onder meer getoetst op:

- het hebben van een actuele erfgoedverordening;
- het functioneren van een onafhankelijke en deskundige gemeentelijke erfgoedcommissie;
- de wijze waarop adviezen worden uitgebracht en opgevolgd;
- de deskundige uitvoering van vergunningverlening, toezicht en handhaving;
- de afweging van archeologische en cultuurhistorische waarden bij nieuwe ontwikkelingen.

Het algemene beeld is dat gemeenten zich bewust zijn van hun erfgoedtaken en deze in de basis op orde hebben. Veel gemeenten maken gebruik van de adviescommissie van Het Oversticht en van regioarcheologen; grotere gemeenten hebben deze expertise vaak zelf in huis. In de uitvoeringspraktijk is niet altijd duidelijk of voldoende specifieke kennis op het gebied van erfgoed beschikbaar is.

Dit aandachtspunt speelt ook landelijk en krijgt aandacht binnen het programma Erfgoed en Overheid. Vanaf 2027 zal het IBT-toezicht op Erfgoed verder worden verdiept, waarbij de kwaliteit van gemeentelijke erfgoedzorg in de praktijk prominenter wordt betrokken.

Huisvesting statushouders

De opgave voor de huisvesting van statushouders blijft in 2025 en 2026 groot, mede door de aanhoudende krapte op de woningmarkt en de druk op de asielopvang. De uitstroom van statushouders uit de COA-opvang verloopt moeizaam, waardoor de achterstanden in de taakstelling verder oplopen. Het kabinet heeft in maart 2026 het eerdere wetsvoorstel om de voorrang voor statushouders in de sociale huursector af te schaffen ingetrokken. In plaats daarvan wordt gewerkt aan een nieuw wetsvoorstel, in combinatie met afspraken met gemeenten en andere partijen over alternatieve vormen van huisvesting, zoals flexwoningen en onzelfstandige woonvormen. Totdat deze nieuwe afspraken wettelijk zijn verankerd, blijven gemeenten gehouden aan de bestaande taakstelling. Tegelijkertijd blijft het Rijk inzetten op het versnellen van de uitstroom uit de opvang en het ondersteunen van gemeenten via bestaande en verruimde regelingen, waaronder de Stimuleringsregeling Flex- en Transformatiewoningen. Ondanks deze inzet vormt de beperkte beschikbaarheid van woonruimte een structurele beperking voor het realiseren van de opgave.

Informatie- en archiefbeheer

Veel gemeenten in Overijssel werken aan het verder op orde brengen en houden van hun informatiehuishouding en archiefbeheer. In meerdere gevallen is sprake van meerjarige trajecten om de basis op orde te krijgen, gevolgd door de uitdaging om deze basis duurzaam te borgen. Tegelijkertijd worden gemeenten geconfronteerd met nieuwe regelgeving met grote impact op de informatiehuishouding, waaronder Europese verordeningen en de nieuwe Archiefwet. De Tweede Kamer heeft in februari 2024 ingestemd met het geamendeerde wetsvoorstel. De verwachting is dat de Eerste Kamer de wet in 2026 vaststelt, met beoogde inwerkingtreding per 1 januari 2027.

De nieuwe Archiefwet introduceert onder meer:

- de verplichte aanwijzing van een gediplomeerde archivaris;
- het verplichte vormgeven van een archiefdienst;
- aangescherpte regels voor openbaarheidsbeperkingen;
- het vervroegd overbrengen van archieven na tien jaar;
- strengere eisen aan duurzame toegankelijkheid en informatiebeveiliging;
- verplichte betrokkenheid van de archivaris bij beheerprocessen.

Voor gemeenten die nog midden in de transitie van hun informatiehuishouding zitten, vormt de implementatie van deze nieuwe wetgeving een grote uitdaging, mede in relatie tot gemeenschappelijke regelingen. In 2026 leidt dit nog niet tot aanpassing van het IBT-toetsingskader. Vanaf 2027 zal het toetsingskader worden aangepast aan de nieuwe wettelijke eisen.

Ontwikkeling aankomende wetgeving

Bibliotheken

De vernieuwde Wet stelsel openbare bibliotheken (WSOB) wordt naar verwachting in 2026 door de Tweede Kamer behandeld, met een beoogde inwerkingtreding begin 2027. De wet introduceert een zorgplicht voor gemeenten om ten minste één volwaardige bibliotheekvoorziening in stand te houden. Met deze zorgplicht ontstaat een nieuwe toezichttaak voor provincies. Conform de uitgangspunten van het generiek interbestuurlijk toezicht zal de provincie toezien op de uitvoering van deze taak door gemeenten. Het toezicht wordt gebaseerd op gemeentelijke meerjarenplannen voor bibliotheekbeleid en op de jaarlijkse monitorgegevens van de Koninklijke Bibliotheek. Gemeenten krijgen na publicatie van de wet een overgangstermijn om aan deze verplichtingen te voldoen.